

Wyrok z dnia 12 lipca 2001 r.

I PKN 530/00

Korzystanie z prawa do świadczeń ubezpieczeniowych z innego tytułu nie stanowiło przeszkody nabycia od dnia 1 stycznia 1998 r. prawa do uposażenia spoczynkowego przez osoby, które przed tą datą przeszły ze służby prokuratorskiej na emeryturę.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2001 r. sprawy z powództwa Jerzego Ł. przeciwko Prokuraturze Okręgowej w N.S. o ustalenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 16 marca 2000 r.

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Nowym Sączu wyrokiem z dnia 17 grudnia 1999 r. [...] oddalił powództwo Jerzego Ł. o ustalenie, że z pozwaną Prokuraturą Okręgową w N.S. łączy go „stosunek pracy w postaci stanu spoczynku” oraz że przysługuje mu z tego tytułu uposażenie prokuratora w stanie spoczynku. W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Pracy powołał się na poniższe ustalenia faktyczne.

Powód Jerzy Ł. został przez Prokuratora Generalnego powołany z dniem 13 czerwca 1990 r. na stanowisko prokuratora Prokuratury Wojewódzkiej w N.S. Bezpośrednio przedtem powód wykonywał zawód adwokata, a w czerwcu 1988 r. nabył prawo do emerytury z tytułu posiadanych uprawnień kombatanckich. Pobieranie świadczenia emerytalnego powód zawiesił następnie na czas zatrudnienia u pozwanego. Z dniem 31 grudnia 1993 r. powód został przez Prokuratora Generalnego od-

wołany ze stanowiska prokuratora Prokuratury Wojewódzkiej w N.S, w związku z ukończeniem 65 lat i nabyciem praw emerytalnych.

W oparciu o te niesporne dla stron fakty Sąd pierwszej instancji uznał, że zgodnie z art. 62a ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst : Dz.U. z 1994 r. Nr 19, poz.90 ze zm.) do prokuratorów w zakresie przechodzenia w stan spoczynku oraz wypłaty związanych z tym świadczeń stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst : Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.).Według przepisu § 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom i prokuratorom w stanie spoczynku oraz członkom ich rodzin (Dz.U. Nr 130, poz. 869) uposażenie w stanie spoczynku przysługuje również sędziemu lub prokuratorowi, który prawo do emerytury lub renty uzyskał przed dniem 1 stycznia 1998 r., jeżeli nabył je zajmując stanowisko sędziego lub prokuratora. Tej przesłanki nie spełnia jednak powód, gdyż prawo do emerytury nabył w trakcie wykonywania zawodu adwokata.

Apelację wniesioną od tego wyroku przez powoda oddalił Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 16 marca 2000 r. [...]. W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy podniósł, że prawo do kombatanckiej emerytury zostało powodowi po raz pierwszy przyznane decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 czerwca 1988 r., kiedy kontynuował wcześniej wykonywany zawód adwokata. Sytuacji tej nie zmienił stosunek pracy na stanowisku prokuratora Prokuratury Wojewódzkiej w N.S., pełniącego obowiązki Prokuratora Rejonowego w Z., łączący strony w okresie od 13 czerwca 1990 r. do 31 grudnia 1993 r. W tym czasie powód jedynie zawiesił prawo do emerytury, pobierając ją zresztą ponownie od stycznia 1994 r. według nowo przeliczonej przez ZUS podstawy wymiaru świadczenia. Prawo do emerytury nie powstało zatem dla powoda po dniu 31 grudnia 1993 r. i w związku z odwołaniem ze stanowiska prokuratora po ukończeniu 65 lat, jak tego wymagają przepisy § 1 pkt 1 lit. d i § 2 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 1997 r., wydanego z upoważnienia art. 6 ust. 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Wspomniane uprawnienie zostało tylko „podjęte na zasadzie kontynuacji korzystania z prawa wcześniej nabytego”.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł w imieniu powoda jego pełnomocnik, zarzucając błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie szeregu - wymienionych w uzasadnieniu skargi - przepisów prawa materialnego i wskutek tego bezzasadne przyjęcie, że uzyskanie przez powoda w dniu 10 czerwca 1988 r. prawa do emerytury na podstawie przepisów obowiązującej wówczas ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatanatów (Dz.U. Nr 16, poz.122 ze zm.) uniemożliwiło mu nabycie uprawnienia do uposażenia prokuratora w stanie spoczynku zgodnie z Prawem o ustroju sądów powszechnych oraz rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 1997 r. Na tej postawie skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy „Sądowi pierwszej instancji” do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów zastępstwa adwokackiego.

Skarżący uważa w szczególności, że Sąd Okręgowy bez żadnej podstawy prawnej przyjął, iż prawo do emerytury określone w § 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 1997 r. to wyłącznie „prawo do pierwszej emerytury po ustaniu stosunku pracy”. Tymczasem powód pobierał tzw. emeryturę kombatancką, a następnie został powołany na stanowisko prokuratora, z którego to stanowiska odwołano go w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym, przy czym w 1994 r. nie istniał jeszcze dla sędziów i prokuratorów odrębny system świadczeń z tytułu przejścia w stan spoczynku. Bez znaczenia jest też argument, że na stanowisko prokuratora został powód powołany dopiero w 62 roku życia, więc u pozwanego pracował stosunkowo krótko. Przepis art.71¹ § 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych nie wprowadza bowiem czasowej cezurę pełnienia funkcji sędziowskiej czy prokurator-skiej, od której zależałoby uprawnienie do uposażenia spoczynkowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zasługuje na uwzględnienie, gdyż zasadne okazały się jej podstawy. Trafny jest zwłaszcza zarzut, że w odniesieniu do przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy bez dostatecznego, a w istocie nawet bez jakiegokolwiek wytłumaczenia, posłużył się wyraźnie zwiężającą wykładnią. Chodzi tu przede wszystkim o przepis art. 6 ust.1 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r., nowelizującej Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 124, poz. 782 ze zm.). Stanowi on , że przepisy art.71¹ § 2 i 4 tego Prawa, a więc ustawy z

dnia 20 czerwca 1985 r. (jednolity tekst : Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz.25 ze zm.), dotyczące wprowadzonych od dnia 1 stycznia 1998 r. uprawnień do uposażenia w stanie spoczynku, mają zastosowanie również wobec sędziów i odpowiednio prokuratorów, którzy prawo do emerytury lub renty uzyskali przed dniem wejścia ustawy w życie, jeżeli prawo to nabyli zajmując stanowisko sędziego lub prokuratora. Sformułowanie to powtórzył następnie przepis § 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom i prokuratorom w stanie spoczynku oraz członkom ich rodzin (Dz.U. Nr 130, poz. 869), będącego aktem wykonawczym, wydanym na podstawie upoważnień z art. 6 ust.3 powołanej ustawy nowelizacyjnej i art. 71² Prawa o ustroju sądów powszechnych, a także art.62b ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst : Dz.U. z 1994 r. Nr 19, poz.70 ze zm.).

Przesłankę prawa do uposażenia spoczynkowego dla byłych sędziów lub prokuratorów stanowi zatem nabycie uprawnienia do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 1998 r. w ramach zajmowanego wówczas stanowiska sędziego czy prokuratora. Nie jest to wprawdzie warunek w pełni jednoznaczny, ale jego językowa wykładnia nie upoważnia - co słusznie podnosi skarżący - do żądania od zainteresowanego, aby wykazał się jakimś minimalnym okresem służby, zwłaszcza gdy takiego wymagania nie stawia prawodawca również przy nabywaniu świadczenia spoczynkowego po dniu 1 stycznia 1998 r. Sformułowanie art.6 ust.1 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. nie legitymizuje też sugestii wyrażonej w zaskarżonym wyroku, że nabyte przed dniem 1 stycznia 1998 r. prawo do emerytury lub renty musi być dla sędziego lub prokuratora ich pierwszorazowym świadczeniem w ogólności albo pierwszym długoterminowym świadczeniem danego typu. Nie istnieją zresztą ponadto jakiegokolwiek aksjologiczne względy przemawiające za tym, aby z potencjalnego kręgu uprawnionych do uposażenia spoczynkowego eliminować osoby, które przed przejściem z sędziowskiej lub prokuratorowskiej służby na emeryturę lub rentę, przysługującą do końca 1997 r. w systemie pracowniczego ubezpieczenia społecznego, nabyły w tym systemie prawo lub nawet korzystały w nim z wypłaty świadczeń ubezpieczeniowych z innego tytułu, np. - jak skarżący - z wcześniejszej emerytury kombatanckiej.

Co prawda przepis art.71¹ § 6 Prawa o ustroju sądów powszechnych stanowi, że przejście sędziego w stan spoczynku powoduje utratę prawa do emerytury lub

renty z ubezpieczenia społecznego, lecz zdaniem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 13 lutego 2001 r., III ZP 38/00 (dotychczas nie opublikowany), jest to przede wszystkim norma kolizyjna, mająca wyeliminować ewentualność realizowania przez sędziów prawa do emerytury nabytego z tytułu wieloletniego pozostawania w pracowniczym systemie ubezpieczenia społecznego, a ponadto norma służąca rozliczeniu wcześniej opłaconych za sędziów składek, nie zaś - bo tego ustawodawca zrobić nie mógł - rozliczeniu składek opłacanych z innego tytułu niż zatrudnienie na stanowisku sędziego. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że uposażenie spoczynkowe może być pobierane równocześnie z emeryturą pracowniczą z tytułu zatrudnienia w charakterze nauczyciela akademickiego.

Teza oraz motywy tego rozstrzygnięcia, podzielane również przez skład rozpoznający niniejszą sprawę, skłaniają do twierdzenia, że nabyciu od dnia 1 stycznia 1998 r. prawa do uposażenia spoczynkowego przez osoby, które przed tą datą przeszły ze służby sędziowskiej lub prokuratorskiej na emeryturę lub rentę, nie przeszkadza fakt wcześniejszego, jednoczesnego czy późniejszego korzystania zarazem z prawa do świadczeń ubezpieczeniowych z innego tytułu. Innymi słowy, przepis art.6 ust.1 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. przyznaje prawo do uposażenia spoczynkowego sędziom i prokuratorom, którzy z racji wieku lub niezdolności do służby pozostawaliby w stanie spoczynku przed dniem 1 stycznia 1998 r., gdyby tylko system prawny wcześniej znał taką instytucję.

Kwestią nie jest zatem posiadanie przez skarżącego uprawnienia do uposażenia spoczynkowego, ale co najwyżej objaśnienie sposobu powstania, ukształtowania treści i charakteru stosunku prawnego, w którego ramach uprawnienie to jest realizowane. Stanowisko w tych sprawach ma z kolei bezpośrednią doniosłość dla sformułowania sentencji żądanego w tej sprawie orzeczenia o ustaleniu owego uprawnienia.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art.393¹³ § 1 KPC orzekł jak w sentencji.

=====